

МЕНЕДЖМЕНТ У БУДІВНИЦТВІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

З. Б. Гавлитюк

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня, група МОіАм-51,
навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.т.н., доцент Ф. Д. Швець

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті проаналізовано динаміку будівельної галузі в Україні протягом останніх років та вплив менеджменту на розвиток даної галузі. Проведено короткий аналіз регіонів країни, де відбувалося значне зростання показників будівництва. Встановлено залежність між індексом інфляції та індексом цін будівництва.

Ключові слова: менеджмент, будівництво, галузь, індекс, інвестиція.

The article analyzes the dynamics of the construction industry in Ukraine in recent years and the positive influence of management on the development of this industry. A brief analysis of regions of the country where growth in construction took place was conducted. The relationship between the inflation index and the construction price index was established.

Keywords: management, construction, industry, index, investment.

Протягом останніх років відбувається формування новітніх методів управління в умовах нестабільності, постійних динамічних змін в економіці України. Зростає роль галузі будівництва в країні, підвищується попит на створення житлових, комунальних та промислових комплексів. На жаль, наша держава зіткнулася з тероризмом на своїй території, війною, що призвела до руйнування будинків, комерційних приміщень, сіл, міст та інших об'єктів інфраструктури як на місцевому, так і на загальнодержавному рівні. Поточна ситуація обумовлює важливість та актуальність дослідження галузі будівництва України та вивчення основних сучасних форм менеджменту у сфері будівництва в сучасних надскладних економічних умовах. Під час реалізації будівельних проектів фахівці даної галузі стикаються з вирішенням різноманітних ситуацій шляхом прийняття складних та нестандартних управлінських рішень. Саме тому позитивна динаміка ринку будівельних послуг потребує від менеджера новітніх вмінь, знань та навичок у сфері будівництва.

Менеджмент є особливим та ваговим стержнем у будь-якій галузі функціонування, що вимагає наявності освіченого персоналу, який міг би планувати та організовувати всі процеси у ході діяльності. При розгляді питання будівельного менеджменту, бажано розглядати його з наступних сторін: по-перше, це планування та контролювання самого процесу будівництва та, по-друге, це діяльність, яка пов'язана з фінансами галузі будівництва, активною маркетинговою політикою, управлінням продажами, керуванням трудовими ресурсами.

Аналіз основних досліджень. Дослідженням загальних аспектів ролі менеджменту в будівельній галузі присвячені праці багатьох видатних вітчизняних та закордонних вчених, таких як: О. С. Хачатурян, О. В. Бугров, О. П. Бубенко, Ю. В. Вознюк, О. О. Бугрова, О. В. Комеліна, Л. Левіт, К. С. Соколовська, А. О. Касич та ін.

Метою статті є дослідження будівельної галузі та впливу менеджменту на показники її економічної ефективності, а також перспективи розвитку будівельної галузі у післявоєнний період.

Важливість правильно організованої будівельної галузі в національній економіці зумовлена тим, що вона здатна підняти рівень економіки на бажаний. Після закінчення воєнних дій на території України перед нами постане одне з головних завдань – економічне відновлення та зростання. Згідно з даними Державної статистичної служби [1] виявлено закономірність, що у кризовий період 2014 року індекс будівельної продукції був менше 100%, а після, почав динамічно зростати. За 2021 рік підприємствами України виконано будівельних робіт на суму 253,9 млрд. гривень. Нове будівництво склало 29,6 % від загального обсягу виробленої продукції, капітальний і поточний ремонт – 45 %, реконструкція та технічне переоснащення – 25,4 %. На рис. 1. представлена динаміка взаємозв'язку між індексом інфляції та індексом цін будівництва [2].

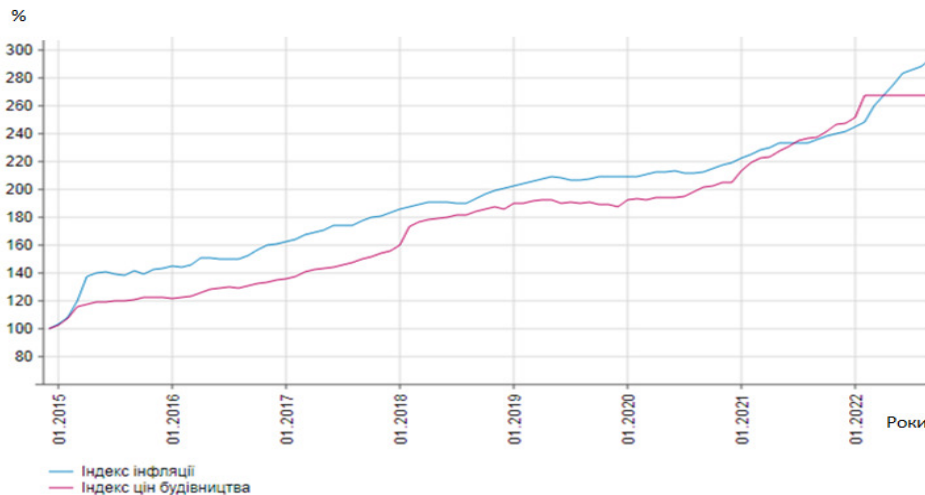

Рис. 1. Взаємозв'язок між індексом інфляції та індексом цін будівництва (на основі державної служби статистики України)

З рисунку 1 видно, що динаміка індексу цін на будівельні роботи в цілому повторює динаміку індексу інфляції. Російська агресія завдала величезного удару економіці України. За підсумками I кварталу поточного року ВВП України впав на 15,1%. Міністерство економіки прогнозує, що падіння ВВП у

2022 році може сягнути 30-35%; очікується зростання індексу інфляції у 2022 році до 31-32% на кінець року, у 2023 році – 30%. Тому ми можемо зробити припущення, що індекс цін на будівельні роботи буде також зростати.

Зокрема, будівництво житлових будівель за підсумками грудня 2021 року зросло на 8,3% в порівнянні з груднем 2020 року. Обсяг будівництва нежитлових будинків у 2020 році становив 18,3%, а за підсумками 2021 року – 19,8%. Будівництво інженерних споруд за місяць зросло на 22,9%, а за рік – на 3,1%. Частка нового будівництва у загальному обсязі виконаних будівельних робіт у 2021 році становила 29,6%, а загальний обсяг виробленої будівельної продукції за підсумками року становив 253,9 млрд. грн. [3].

У післявоєнний час дані індекси будівельної продукції, на нашу думку, зміняться: відбудеться зростання індексів у східних та центральних регіонах. Розпочнеться позитивна динаміка даної галузі, але потрібні значні інвестиції. Через бойові дії пошкоджено або зруйновано 304 мости та переправи (1,8 млрд. доларів), пошкоджено, зруйновано або захоплено не менше 15,3 тис. багатопверхівок, 115,9 тис. приватних будинків, 388 підприємств, сотні дитячих садочків, медичних установ, культурних споруд. В цілому, станом на серпень 2022 року інфраструктурним об'єктам України. було завдано збитків на 33,4 млрд. доларів [4]. Основними проблемами, що гальмують розвиток будівельної галузі на наш погляд є: неефективний менеджмент у галузі; відсутність джерел фінансування; недосконала проектна документація, яка зумовлює збільшення витрат і термінів будівництва; неефективне використання необхідних обсягів ресурсів. Менеджмент, у свою чергу, є поштовхом до стабільності та зростання. З управлінської точки зору ми пропонуємо наступні шляхи покращення рівня менеджменту у галузі будівництва:

1. Удосконалення організаційної та підприємницької складових, що дадуть змогу сформувати структуру і систему управління на всіх етапах проведення різнопланових будівельних робіт. Розробка організаційної структури для відображення чітких обов'язків та для створення належної комунікації між учасниками будівельного процесу. Покращення даних видів менеджменту допоможе генерувати творчі ідеї та проектувати масштабні проекти на довгострокову перспективу.

2. Залучення фінансового менеджменту у будівельну діяльність. Результатом цього є відображення фінансової структури будівельних організацій, визначення джерел фінансування та залучення закордонних інвестицій у дану галузь. Станом на жовтень 2022 року прямі іноземні інвестиції (ПІІ) становили 260 млн. дол. США [5]. Тенденції зміни прямих іноземних інвестицій (ПІІ) представлено на графіку (рис. 2).

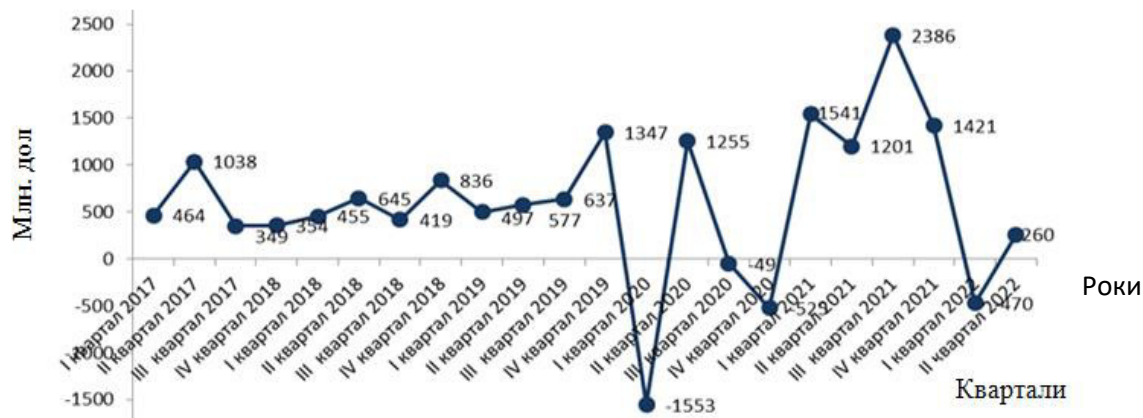

Рис. 2. Залучення прямих іноземних інвестицій в Україну (сформовано автором на основі [6,7]).

Експерти в галузі будівництва вважають, що Україна після закінчення воєнних дій цілком реально зможе залучити 70-100 млрд. дол. ПІІ [7]. З рис. 2 бачимо, що у 2021 році в Україні було залучено всього 6,5 млрд. дол. Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн зазначила: «Процес реконструкції України передбачає масовий приток інвестицій, які мають поєднуватися із необхідністю впровадження реформ, що дозволить Україні дійсно прокласти шлях до членства в Європейському Союзі. Україна є країною-кандидатом, тож все має бути сфокусовано на цьому спільному шляху, який ми маємо подолати разом». Аналізуючи її слова можна зробити висновок, що Україна при виконанні взятих на себе зобов'язань може очікувати на надходження інвестицій в найближчій перспективі. Згідно з опитуванням експертів з економічного розвитку виявлено, що 50% інвесторів вважають будівельну галузь перспективною для вкладення інвестицій, 33% учасників стверджують, що варто інвестувати кошти саме у вітчизняні проекти для покращення економіки [8]. Міністерство економіки України уточнює, що станом на жовтень 2022 року виділено 320,9 млн. грн. на відбудову інфраструктурних об'єктів [9].

Уряд, в свою чергу, розробив інвестиційну платформу Advantage Ukraine [10], згідно з якою до 2032 року планується всеохоплююче відновлення країни та підвищення рівня економіки. Інвестиції потрібні, щоб відновити зруйноване та дати старт потужному зростанню, а для стрибка їхній обсяг має складати 35% ВВП щонайменше впродовж 5 років. План, розроблений Нацрадою з відновлення, вимагатиме \$750 млрд. інвестицій протягом наступних 10 років, з них \$60-65 млрд необхідно залучити вже цього року.

Проаналізувавши вищенаведену інформацію, можна зробити висновок, що галузь будівництва в післявоєнній Україні буде найбільше інвестиційно привабливою. Якщо врахувати дослідження експертів та аналітиків будівельної галузі [11, 12], то прогнозна тенденція інвестицій, на наш розсуд, виглядатиме оптимістично (рис. 3).

3. Керуватися життєвим циклом проекту та будівництва загалом. Це дасть змогу чітко керувати всіма етапами, які проходить дана галузь. Нами розроблено орієнтовну модель життєвого циклу проекту та будівельної діяльності (рис. 4).

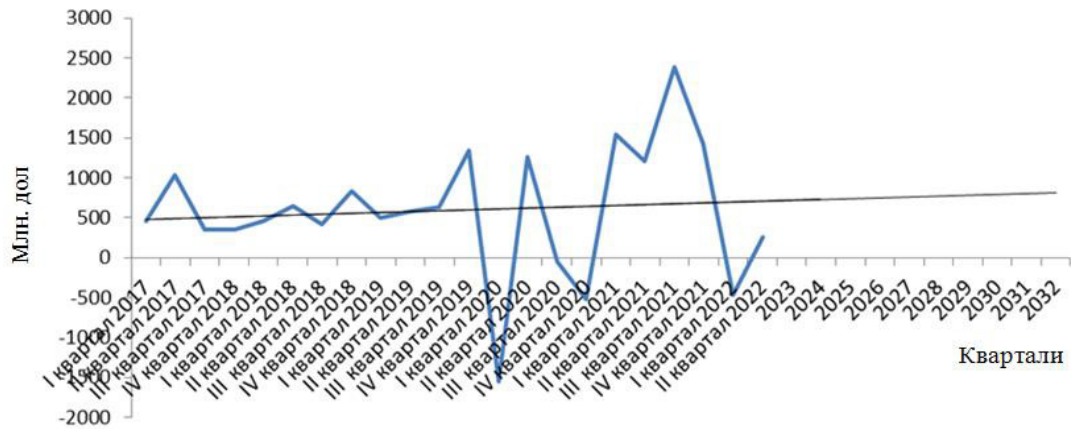

Рис. 3. Прогнозна динаміка залучення ПІІ в Україну (сформовано автором)

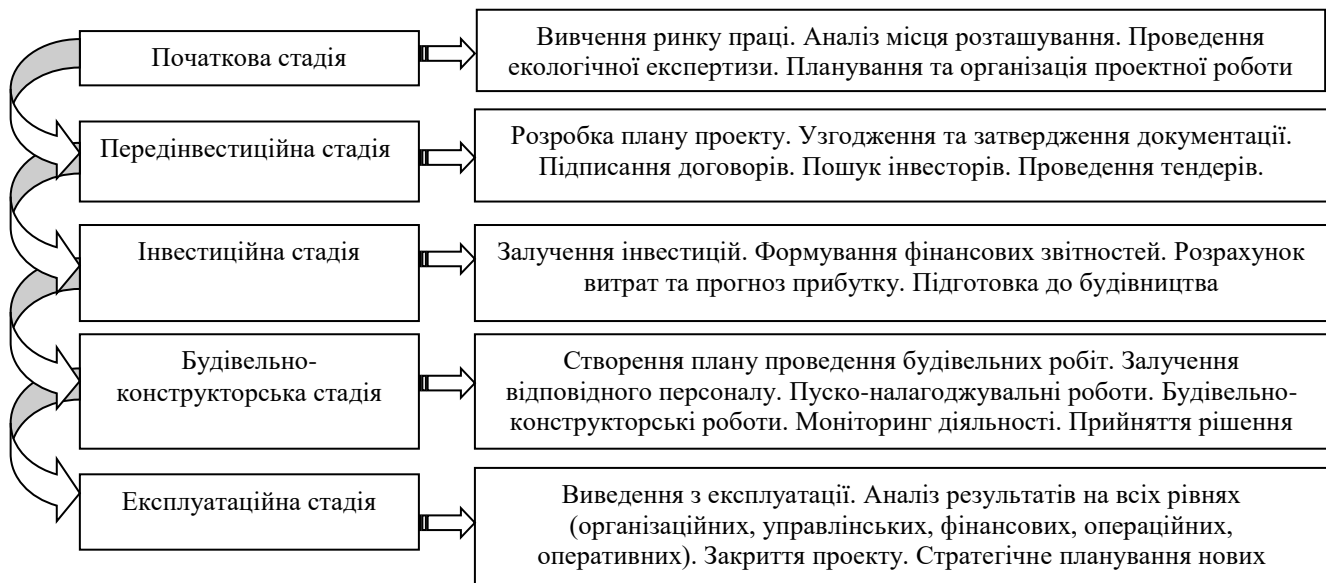

Рис. 4 . Стадії життєвого циклу проекту та будівельної діяльності (розроблено автором)

На нашу думку, при врахуванні вищенаведених напрямів розвитку будівельної галузі можна буде спостерігати значну тенденцію її розвитку протягом наступних десяти років. У період 2023-2025 років прогнозується зростання обсягів будівельних робіт у середньому на 13,4 відсотка щорічно. Середній показник частки будівництва у ВВП європейських країн становить близько 6%, у Польщі - 9%, а в Україні, в середньому, 2% станом на 2022 рік.

З вищенаведеного аналізу зазначимо, що будівельна галузь була й залишається інвестиційно привабливою та перспективною в Україні, а враховуючи перспективу відбудови післявоєнної України, яку підтримує практично весь світ, можемо сміливо стверджувати про потужний розвиток даної галузі.

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 27.10.2022). 2. Індекс цін на будівельні роботи URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/buildprice/> (дата звернення: 27.10.2022) 3. Вадим Колісниченко. Обсяги будівництва в Україні в 2021 році. URL: <https://cutt.ly/FNbvQi6> (дата звернення: 27.10.2022). 4. Слово і діло: «Післявоєнна відбудова України» URL: <https://cutt.ly/YNbx2P1> (дата звернення: 28.10.2022). 5. Прямі іноземні інвестиції. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 28.10.2022). 6. Банкчарт. Все про інвестиції. URL: <https://cutt.ly/8NbvRhF> (дата звернення: 28.10.2022). 7. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/18/689232/> (дата звернення: 28.10.2022). 8. Які сфери є найбільш привабливими для інвесторів під час війни? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/18/687187/> (дата звернення: 28.10.2022). 9. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://cutt.ly/XNbv3ak> (дата звернення: 28.10.2022). 10. Інвестиційна платформ. URL: <https://advantageukraine.com/> (дата звернення: 29.10.2022). 11. Андрій Гаценко. Які галузі економіки активно розвиватимуться в Україні після війни. URL: <https://cutt.ly/gNbbz6B> (дата звернення: 29.10.2022). 12. Надія Ключко. Українці назвали дві галузі економіки, які отримають найбільший розвиток після війни. URL: <https://cutt.ly/0NbbmJ0> (дата звернення: 29.10.2022).